

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refușă. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Teoria evoluțiunii.

Sibiin, 1 Iunie n.

Transformarea succesivă a omeniei și aducerea ei la stare tot mai perfecționată, — în ce 'i privește civilizațiunea și raporturile de drept, — formeză astăzi un ram special al științei, care e basat pe teoria evoluționistă.

Știința acésta și-a ales-o ca obiect de studiu și propunere tinérul profesor de la academia de drepturi din Oradea-mare, domnul *Felix Somló*, dar' a pățit-o. Pentru-că majoritatea colegilor sei de la numita academie s'a revoltat pentru teoriile ce le propagă, și a înaintat jalbă la ministrul de culte și instrucțiune publică, cerënd destituirea profesorului-coleg *Somló* din postul ce 'l are, pe motivul, că propagă idei și principii, cari tind la răsturnarea ordinii actuale de drept din statul nostru.

Numitul profesor a ținut, anume, o conferență publică în Budapesta, în sinul „societății pentru științele sociale”, și în conferența acésta a atacat cu te-meiu legea noastră penală, ales ș-ul 172 din acésta lege, care decretéază de delict și crimă ori-ce acțiune îndreptată în contra actualei stări de drept din patrie, făcënd prin acésta iluzorie ajungerea la o stare de drept mai bună, care în mod inevitabil ar trebui să urmeze după teoriile științei evoluționiste, căci știința acésta nu cunoște stare pe loc, ci numai înaintare, progresare, perfecționare.

A condamnat profesorul *Somló* în conferența sa asprimea paragrafului 172 din codul nostru penal (aplicat de altcum cu asprime numai în contra scriitorilor nemagiari și în contra socialistilor), pentru-că, după părerea sa, agitația prevădută în acest paragraf, în contra claselor, naționalităților și confesiunilor, precum și în contra proprietății și a dreptului conjugal, nu pôte forma faptă punibilă, cum se spune în codul nostru penal, fiind ea numai o urmare firéscă a luptei întreprinse pentru schimbarea actualei stări de lucruri și pentru deschiderea drumului

pe séma progresului, dezvoltării, înăltării și a perfecționării în stat.

O schimbare continuă trebuie să urmeze în viața popórelor, cu privire la drept și la civilizațiune, schimbare care nu se pôte face fără luptă și fără agitație. Ear' lupta și agitația făcută în interesul omeniei nu pôte fi pedepsită. Așa zice profesorul *Somló*. Și fiind-că așa zice, colegii sei de la academia de drepturi din Oradea-mare au aflat, — cu cinci voturi contra două, — că ideile sale sunt periculóse pentru ideia de stat magiar, fiind-că dau dreptate agitatorilor de naționalitate nemagiara și socialistilor; prin urmare, colegul lor nu mai merită să le fie coleg, ci destituit trebuie să fie din post, după cum adevă ei au cerut de la ministrul de culte și instrucțiune publică.

Chestia se află deci astăzi în mâ-nile domnului ministra de instrucțiune, care credem că 'i va da soluție mulțămitoare pentru cei-ce mai cred în simțul de dreptate al stăpânirii noastre.

Pentru-că înțelegem pe deplin șovinismul în politică, unde lupta e purtată pentru putere, dar' nu 'l înțelegem în știință, unde lupta vine purtată pentru adevăr.

Ací n'are șovinismul nici un rost și nici un drept de esistență! Și oricât de mult s'ar revolta cei cinci profesori de la academia de drepturi din Oradea-mare pentru principiile profesate de colegul lor *Somló*, și oricât de bine s'ar pune întréga societate magiară pe partea lor, — principiile evoluționiste rămân totuși adevăruri stabilite din partea științei moderne, cari prin destituirea prof. *Somló* din postul ce 'l ocupă nu pot fi făcute neesistente.

Pentru-că lumea de mult le cunoște. Nu sunt principii și idei noué, ci sunt vechi și de mulți savanți propoveduite. Domnul *Somló* e numai ucenic al școléi evoluționiste. Alții sunt meșterii. Dar' e ucenic bun, cum se vede, și fiind-că colegii sei nu 'l pot combate cu argumente și cu idei, recurg la arma cea vechiă și ruginită a denunțării. Cer destituirea lui, pentru-

că nu pot consuma adevărurile ce le propagă.

E caracteristic casul acesta, și formeză și el cu unul mai mult din semnele timpului în care trăim. Merită deci să fie înregistrat.

Alegerea de la Dobra. Joi după amiază și-a ținut domnul *Dr. Aurel Vlad*, candidatul național al cercului electoral Dobra, vorbirea-program, în fața unui public numeros întrunit în Dobra. Candidatul s'a declarat aderent al programului național român, cu excepțiunea punctului prim, referitor la autonomia Transilvaniei. A promis că va cere în parlament esecutarea legii de naționalități și ușurarea sarcinilor poporului. În cercul acesta și-a mai pus candidatura și dl *Dr. Aurel Muntean*, avocat în Orăștie, care pe eri, Duminecă, își anunțase desfășurarea programului. Candidatul partidului liberal e *Dr. Farkas Béla*, avocat în Deva. Terminul de alegere e pus din partea comitetului central pe 6 Iunie n. (Sâmbătă), și president de alegere e numit dl *Simon Gábor*.

Conferențele învățătorești.

Cercul Lupșa—Turda.

Vaidasig, 26 April v.

Conferența învățătorească din cercul XI (Lupșa—Turda) s'a ținut în ést-an în comuna Vaidasig.

Conferenței i-a premers serviciul divin cu chiamarea duhului sfânt în biserica din loc, la care membrii conferenței au luat parte în corpore. Serviciul divin l'a sêvșit preotul local împreună cu comisariul consistorial, dl protopresbiter al tractului Lupșa, *Vasile Gan*. Răspunsurile liturgice le-au dat învățatorii.

După terminarea serviciului divin, comisariul consistorial invită membrii a se întruni în localul școléi, ca loc designat pentru conferență, unde prezentându-se și dsa, rostește următoarea vorbire de deschidere:

Onorată conferență! Pentru a treia-oră mi se vine sarcina a deschide și conduce consultațiunile dvóstré, dlór învățatori. În doi ani premergători am brăzdat, pentru acum a sosit timpul, ca să și gustăm ceva din fruc-

tele ostenelelor. În doi ani consultațiunile noastre s'au învîrtit în jurul chestiunilor teoretice: în conferența prezentă s'a purces cu un pas înainte, avënd a cerceta: cum s'au aplicat în praxă principiile și regulile stabilite? și ce rezultate s'au obținut cu acelea pe terenul educațiunei și instrucțiunei?

Spre deslegarea acestor întrebări servesc desbaterile asupra punctului 11 din program: „Referada asupra esamenelor de la finea anului școlar și greșelile esențiale în instrucțiune și educațiune ce s'au constatat cu ocasiunea aceloră”.

Acésta e ceea-ce numesc eu „gustarea fructelor” în urma ostenelelor. Busola întregului învățământ sunt esamenele. Esamenele dovedesc aplicarea corectă a principiilor stabilite și ele demonștră de sunt ori nu sunt bune normele după cari se face învățământul.

Discusiunea asupra esamenelor are o urmare fôrte folositoare. Prin ea desbaterile din conferență se pun pe terenul adevărat corect, pe terenul practic, care este terenul cel acomodat pentru corferențe. Indată-ce conferența ar face numai teorii, nu ar mai avé nici o rațiune de a fi, pentru-că teoriile se pot învăța și din carte. Conferențele sunt școle, însă nu teoretice, ci practice.

Spiritul omenesc, zice-se, este câmp întins, pe care se pôte brăzda și semăna. La începutul vieții — cum susțin filosofi — câmpul este cu totului neted, nebrăzdat și nesemănat. Brazde încep a se trage pe el, când băiatul devine espus influințelor din casă: în familie, și influințelor afară de casă: în societatea în care se învîrte. Brazdele trase astfel sunt însă fără plan precugetat și nici semințele nu sunt totdeauna de cel mai bun soi. De aceea societatea a întocmit anume o instituțiune, școla, unde numai brazde regulate se pot face în sufletele elevilor și numai semințe bune se pot și au a se semăna, ca să răsără plante nobile și să se obțină și fructe nobile.

Chiar de aceea e necesar, dlór, a ne ocupa cu semințele dvóstré, esamenele; să vedem de ce ródă sunt ele capabile și cum au încolțit în spiritul și inima elevilor. E necesară acésta ocupațiune a noastră și din alt punct de privire.

Plugariul adevărat, ce lucră pământul, nu e cu totului păgubit și dacă greșeste vreodată lucrarea, și dacă nu sémănă séménță

FOIȘORĂ

Mirosul și insectele.

Zilele domóle ale iernei chiar și dacă au 16° căldură, totuși nu sunt de temperatură cu adevărat primăvăratică, deóre-ce dulcéța aerului de primăvară nu atárnă de la căldură, ci de la miros.

Vânturile calde ale lui April sunt împregnate cu tot felul de mirosuri, pe cari se înțelege, la oraș nu le simțim, dar' îndată ce mergem în natura liberă, ne întâlnim cu ele; însă aici nu sunt răspândite deopotrivă preste tot locul. Cu deosebire se simte mirosul *plopilor* și al *vioarelelor*, cu al căror miros plăcut se mai combină și mirosul altor multe feluri de flori, cu cari împreună dau caracter aerului.

Animalele încă contribue la producerea balsamului mirositor de primăvară, d. e. unele albine de pădure, mici, cari caută cu dróia florile de pădăie, duc un miros plăcut de moșus, ce se pôte simți la distanță de mai mulți pași.

Aceste mirosuri fac, ca aerul de la sate și din natura liberă să se deosebescă de cel

de la oraș. Cu cât anotimpul primăverii înăltéază și cu cât se apropie mai tare vara, cu atâta se combină mai multe substanțe, ca să formeze acest amestec complicat, din care se compune aerul curat, ce îl cunoștem ca miros. Sute și sute de ființe ti servesc ca părți întregitoare, așa, că am ajunge în perplexitate, dacă ar trebui să ne dăm sémă din câte feluri de amestecări se compune. Nu numai multele feluri de flori de primăvară, ci și frunzele, arborii, bureții, rășina brașilor, ba și pământul însuși eshaléază abori, pe cari noi, avënd sensul mirosului neperfect, nu le putem deosobi, ci le cuprindem ca pe un întreg. Inșé aceste balsamuri nu se referesc la noi, ci ele sunt mai ales posta insectelor, pentru-că de la ori-ce plantă sau flóre s'ar ridica aburi în aer, insectelor acesti aburi le servesc ca postă; adevă, după mirosul acestora se orientéază. D. e. în urma mirosului știu insectele că unde se află nutremântul și locuința lor și a urmașilor lor și acésta este corespondența de speculațiune, de dragoste și de rebel; și tot în urma mirosului știe că unde se află soțul și că unde se află inimicul, de care trebuie să se feréscă.

Dintré aceste mirosuri noi nu putem cuprinde mai mult de cât numai a 1000-a

parte, și de aceea și zicem despre cele mai multe plante că nu au miros. Inșé miros au tóte, pentru-că abia sunt specii de plante pe cari se nu viețuésă insecte și insectele cea mai mare parte tot după miros află plantele cari le dau nutremântul. Dacă examinăm fluturii cari aparțin familiei Bombycidae, vom afla, că cea mai mare parte din ei nu au nici un miros, și totuși bărbătușii găscă, în urma mirosului, pe femeiușe încă și la cas dacă le-am pune pe aceste din urmă închise într'o șcățulă în feréstră. Fără îndoielă, că la acésta se recere un organ al mirosului mai fin de cât al cănelui, deóre-ce fluturii adurmeacă pe soții lor la distanță de kilometri.

Din tóte acestea ne putem închipui, că ce substanțe mirositoare enorme se află în aer, despre cari noi nu avem nici o cunoștință, pentru-că nici nu le simțim. Și e o fericire acésta pentru noi, căci dacă am simți tóte mirosurile aflătoare în aer, am fi espuși unui mare pericol, și anume, am amefi, pentru-că nu tóte animalele și nu tóte plantele au miros plăcut.

Insectelor le servesc ca organ al mirosului și al pipăitului antenele, cu cari unele specii de insecte dau tonuri și aud. Esistă de es. un fel de gândaci, cari cu ajutoriul

antelor țîtie. Dacă din óre care causă unul și-ar perde antenele, ar cădé în un fel de amefelă, sau timpire. Din starea de amofelă pot fi deșteptate unele specii de insecte numai prin mirosul plantei aceleia care fi servește ca nutremânt ei sau urmașilor ei. E lucru interesant, că în cercul număróselor soiuri de gândaci d. e. la cei ritoși, bărbătușii și femeieușele umblă unii pe lângă alții luni întregi fără să se observe; însă îndată ce au înverdit frunzele ori s'au deschis florile, pe cari trebuie să și depună ouăle, se naște în ei instinctul sexual. Profesorul Kollár a cercetat mai întâiu aceste relațiuni cu gândacul de mazere. Până ce bobii mazerei plantată în hîrb nu au înflorit, se părea a fi numai o generațiune întré ei. Indată însă ce s'au dezvoltat florile, s'a născut întré ei o mare turburare și acuma se împărechiară gândacii, cari mai nainte trăiau singuratici.

Până ce flórea nu se dezvoltase, împărechierea a fost interzisă, din causă că nu ar fi avut cu ce 'și nutri puii, însă îndată după ce prima flóre și-a răspândit mirosul, împărecherea n'a mai fost împedecată.

(După E—K.

I. Lazar, ped.

prielnică pământului, pentru-că i-se dă ocaziune a îndrepta greșela în primăvara ce va urma. Sămănătorului ogorului sufletească însă nu-i este permis a greși nici-odată lucrarea. De ce? Pentru-că viața omenescă numai o primăvară are, după-cum zice poetul, și în ogorul băeților numai odată se poate semăna — în primăvara vieții lor. Ce ai semănat atunci aceea răsare. Dacă n'a fost bună lucrarea cea dintâi, dacă n'a fost bună sămănta și dacă nu s'a semănat la timp, paguba în veci nu se va mai putea suplini. Băiatul în întreaga sa viață nu va fi capabil de a produce fructe bune.

Știindu-le aceste și în deplină conștiință a responsabilității ce o aveți înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, sper că dvăstră veți face tot posibilul, ca să nu puteți fi acuzati de posteritate, că nu vi-ați fi făcut datoria de deplin.

Din a mea parte un lucru vă recomand: să aveți deplină dragoste unii către alții, ca membri ai aceleiași corporațiuni. Dragostea vă va feri de susceptibilitățile și veleitățile personale în desbaterile ce vor urma, dragostea vă va împingea la muncă și dragostea vă va face plăcută cariera de lucrători în ogorul intelectual al tineretului.

Vă poftesc dar să puneți această dragoste, această bunăvoință în serviciul culturii poporului nostru. Vă invit a o păstra ca o busolă a consultațiunilor noastre ce vor urma. Vă invit a discuta asupra tuturor temelor din program, nișuind unul fie-carele a aduna idei, cum adună alina din nectarul florilor miere, picur de picur, ca dobândind arme de luptă contra neștiinței, să le puteți întrebuința la învingerea aceleia din poporul nostru și să puteți lumina poporul cel ce atâta lipsă are de lumină intelectuală și morală.

Mai implorând și darul lui Dumnezeu asupra dvăstră și lucrărilor dvăstră — conferența învătă, din cercul XI o declar deschisă.

Vorbirea e primită cu „să trăiească“, conferența o ia spre știință, și se aceluie la protocol.

Președintele invită conferența a se constitui prin alegerea unui notariu pentru purtarea agendelor scripturistice, și alor doi membri verificatori pentru procesele verbale.

Notariu se proclamă Gavril Rancea, ear' verificatori Nicolae Fodorean și Vasile Pleșa.

Se cetește apelul nominal spre a se constata membrii prezenți.

La apelul nominal răspund ca prezenți: A. din tractul Turda: 1. Ioan Tănase (Agărbiciu), 2. Stefan Arion (Ruha-Agris), 3. Ioan Manica (Baniabic), 4. Mateiu Alexandru (Bottez), 5. Ioan Chioariu (Găbdu), 6. Simion Săcărea (Hărăstăș), 7. Ioan Varga (Muieru), 8. Ioan Ghiț (Sân-Iacob), 9. Ioan Lupescu (Sân-Mihailu-inf.), 10. Pavel Stanciu (Vaidasig); B. din tractul Lupșei: 11. Stefan Aruncutean (Bedeleu), 12. Gavril Rancea (Brăzești), 13. Stefan Bedeleu (Cacova-Ierii), 14. Vasile Miclea (Luncă), 15. Teodor Nicoră (Mogoș-Mămăligani), 16. Macaveiu Cutean (Mogoș-Miclești), 17. Ioan Bucur (Mogoș-Valea-Barnii), 18. Vasile Fodorean (Muncel), 19. Andreiu Muntean (Ocolişul-mare), 20. Nicolau Fodorean (Ofenbaia), 21. Ioachim Groza (Ponor), 22. Ioan Pervu (Poșaga-inf.), 23. Nicolae Nicorescu (Runc), 24. Vasile Butură (Sălcia-de-jos), 25. Vasile Ioniciu (Sălcia-de-sus), 26. Vasile Pleșa (Sartăș), 27. Vasile Jina (Valea-Geogelului) și 28. Ioan Moldovan (Vidolm).

În total prezenți 28 membri, 10 din tractul Turda și 18 din tractul Lupșa.

Nu răspunde la apelul nominal A. din tractul Turda: 1. Zaharie Stoica (Cristur), 2. Vasile Mateiu (Hidiș), 3. Luca Bucur (Soporul de câmpie); B. din tractul Lupșa: 4. Ioan Pascu (Lupșa), 5. Octavian German (Ocolişul-mic), 6. Nicolae Giurgiu (Șasa-Vința), 7. Constantin Antoniu (Valea-Lupșa). Deci absenți 7; anume 3 din tractul Turda și 4 din tractul Lupșa.

Din acestia și-au scusat absența: 1. Zaharie Stoica, pe motivul că epitropia nu-i dă spese de drum. 2. Vasile Mateiu, din pricina morbului (reumei). 3. Luca Bucur, din cauză că epitropia nu-i licuiește diurne. 4. Ioan Pascu cu scusă de morb. 5. Octavian German cu examenul ce are a-l face de pe cursul II pedagog. 6. Constantin Antoniu din motivul morbului și al acelei împrejurări, că e reținut a casă prin inspec. școl. reg. din Turda.

S'a luat spre știință cu adausul, că asupra scuselor învățătorilor Zaharie Stoica și

Luca Bucur Preavener. Consistoriu este rugat a face cercetare, spre a se dovedi de poartă ori ba epitropiile vina, ear' scusa lui Vasile Mateiu fiind numai pretext, nu se în-cuviințează. — Celelalte scuse sunt motivate.

Membru N. Giurgiu n'a înaintat scusă. (Va urma).

Cercul Dej.

— 20 Maiu n.

Învățătorii din tractele protopresbiterale Bistrița și Dej s'au întrunit la 23 April v. în conferență anuală în frunțașă comună românească Borgo-Prund.

Conferența a fost condusă de dl protopresbiter onorar și profesor gimnasial Gregoriu Pletos.

În urma convocătorului publicat în „Telegraful Român“ nr. 37 a. c. învățătorii din numitele protopresbiterale s'au întrunit la 8 ore a. m. în frumoasa biserică din Borgo-Prund, unde s'a oficiat serviciul divin împreună cu chiamarea duhului sfânt de către domni Gregoriu Pletos, comisariu consistorial, și Iuliu Suceavă, paroch în loc.

Sedința I.

(ținută la 23 April v.)

La 10^{1/2} ore a. m. învățătorii s'au întrunit în sala școlii confesionale din loc, unde domnul comisariu consistorial ocupând locul președial deschide conferența prin un remarcabil cuvânt de deschidere, care are de obiect problemele și idealele școlii moderne. Cuvântul de deschidere a fost ascultat cu viu interes și a fost primit din partea învățătorimeii cu întreite urări de „să trăiească“ la adresa domnului comisariu.

Se constituie biroul prin aclamarea a doi notari în persoanele membrilor: Simion Pahone și Augustin Herman, și a doi membri verificatori: Ioan Cotuțiu (Galați) și Alexandru Herman.

Domnul comisariu comunică programul desbaterilor acestei conferențe și constată că sunt prezenți la această sedință ca oșpeți bineveniți domnul inspector regesc de școle al comitatului Bistrița-Năsăud Dr. P. Csernato și Gyula, parochii locali Teodor Vrășmaș și Iuliu Suceavă, învățătorii de la școla fundatională, în frunte cu directorul Ilarion Bozga, etc., despre ceea ce conferența ia act cu plăcere.

Se prezintă elaborate scripturistice din partea membrilor conferenței: Ioan Cotuțiu (Galați), Teodor Murășan, Augustin Herman, domna Maria Bozga, dșora Leontina Beșă, Ioan Jauca, Eugeniu Tănăsă, Traian Purșa, Ioan Cotuțiu (Blașfalău-superior) și Alexandru Herman.

Domnul comisariu dă cetire hârtiei Preav. Consistoriu, prin care se aprobă conclusele conferenței noastre din anul trecut.

Se ia spre plăcută știință.

Domnul comisariu prezintă proiectul de statute pentru societatea de ajutorare a preoților și învățătorilor gr. or. români din arhidieceasa Transilvaniei, elaborat de conferența învățătorescă din Sebeș.

Fiind ventilată chestiunea această prin ziare și prin urmare fiind bine cunoscută învățătorimeii, conferența, la propunerea membrului Ioan Cotuțiu (Galați), decide a nu intra în desbaterea specială a statutelor, ci a înainta afacerea Preavenerabilului Consistoriu spre realizare cât mai grabnică.

Anunțându-se sedința proxima pe după amiazi la 3 ore, sedința primă se ridică la 12 ore.

Sedința a II-a.

(la 23 April după amiazi.)

Conferența ia cu plăcere act despre prezența domnului protopresbiter tractual Simion Monda, ca oșpe binevenit al acestei sedințe.

La ordinea zilei sunt puse disertațiunile.

Învățătorii Teodor Murășan cetește disertațiunea sa: „Cari sunt cauzele, că după atâția ani de frecventare a școlii, și după atâția ani de obligativitate a frecventării se află într-o credincioșii bisericii noastre încă un procent atât de mare de analfabeți și că chiar dintr-o cei cari au frecventat școla sunt mulți cari în viața practică neglija cu totul scrisul și cetitul, sau se ferece a arăta că știu scrie și ceti; și cari sunt mijlocele cele mai potrivite pentru a delătura această stare de lucruri păgubitoare?“ — disertațiune ordo nată spre desbatere de Preavener. Consistoriu.

Disertațiunea e ascultată cu atențiune.

Urmăz discutiunea liberă asupra acestei disertațiuni, la care iau parte membrii conferenței: Ioan Cotuțiu (Galați), Grigore Măge-

rușan, Eug. Tănăsă, Griga, cari constată că autorul în elaboratul seu a avut în vedere numai timpul de instrucțiune în școla poporală elementară și astfel nu a putut atinge toate cauzele și mijlocele, cerute prin tema dată de Preavener. Consistoriu.

În urma declarațiunii date în sensul acesta și din partea autorului, elaboratul se alătură la protocol.

Conferența recunoște vrednicia dlui Murășan de a-și fi dat nisuița a pătrunde în elaborarea temei acesteia cu interesul, pe care îl conced ale dsale puteri.

Ioan Cotuțiu din Galați cetește disertațiunea sa tot în obiectul de mai sus.

Autorul în partea primă a lucrării sale arată pondul deosebit ce s'a pus la toate poforele și din partea tuturor bărbaților doritori de binele și progresul omenimei pe educațiunea generațiunii tinere, constatănd, că numai acele popore s'au putut valida pe deplin în istoria culturii și au putut să își asigure o existență mai îndelungată în cursul vécurilor, cari au știut să dea acestui însemnat factor cultural atențiunea cuvenită.

Arată mai departe rolul deosebit ce l'a avut și îl are cetitul și scrisul din timpurile cele mai vechi și cu deosebire în ziua de azi, când cultura unui popor se măsoară după numărul celor ce știu scrie și ceti.

Constată autorul că de-și pe terenul educațiunii și instrucțiunii publice s'au făcut și la noi în timpul din urmă îmbunătățiri însemnate, totuși după cum și Preavener. Consistoriu a binevoit a accentua, într-o credincioșii bisericii noastre se află un procent însemnat de analfabeți.

În partea a doua a lucrării arată autorul rînd pe rînd cauzele cari favorizează formarea de analfabeți, cauzele neglijării cetitului și scrisului în viața practică, precum și mijlocele cele mai potrivite, ce ar pute fi cu succes folosite pentru a micșora numărul analfabeților în sinul bisericii noastre și a desvolta un interes mai viu în inimile credincioșilor acestei biserici de a se ocupa în viața practică în mod predilect cu cetitul și scrisul, ca astfel asigurată să le fie propășirea în cele culturale.

Partea această a disertațiunii e de însemnată cardinală și astfel din toate punctele de vedere a fost instructivă pentru învăt. prezenți.

Dl Cotuțiu își încheie instructiva sa disertațiune cu următoarele cuvinte: „Spre ajungerea acestui însemnat și cardinal scop se recere, iubitorilor colegi, că noi mână în mână și în bună armonie și înțelegere cu parochii și comitetele parochiale să lucrăm din toate puterile pentru punerea cât mai grabnică în lucrare a acestor mijloce, precum și a acelora, pe cari d-văstră le veți afla de bune, ca astfel satisfacție sufletească să avem vedend cu ochii înflorirea culturală a scumpei și mult cercatei noastre națiuni, precum și numărarea acesteia într-o poporele cele mai culte cu cari și așa după falnica sa origine în aprôpe înrudire se află“.

Disertațiunea a fost ascultată cu încordată atențiune și la fine autorul a fost viu aplaudat și felicitat.

Urmăz discutiunea liberă asupra acestei disertațiuni, la care iau parte: T. Murășan, Grigore Măgerușan și Eugeniu Tănăsă, cari toți apreciază această temă în mod favorabil declarându-o de deplină succasă.

În urmă ia cuvântul dl comisariu și cu cunoscută competență arată pe larg păreri d-sale asupra acestei chestiuni. Arată mijlocele, ce se folosesc pentru propășirea în cele culturale a poporului de rînd, la poporele mai înaintate în cultură ca: Germani, Francezi etc., dintr-o cari unele ar pute fi cu succes folosite și la poporul nostru.

O cauză principală a neglijării cetitului în viața practică dsa o află în lipsa de cărți de lectură corespundătoare pentru tinerimea școlară și adulți, din care cauză bibliotecile noastre școlare nici nu corespund în mare parte mențiunii lor.

Conferența primește de ale sale vederile exprimate în elaboratul dlui Cotuțiu atât în ceea ce privește cauzele cât și mijlocele menite pentru delăturarea acestor cauze. Tema preste tot este considerată de deplină succasă, atât în ceea ce privește fondul cât și forma.

Elaboratul se alătură la protocol, exprimându-și conferența dorința, ca această instructivă lucrare să fie publicată în colonele ziarului „Telegraful Român“.

Cu acestea sedința se ridică la 6^{1/2} ore, anunțându-se proxima pe mîne la 9 ore a. m.

Sedința III.

(ținută Joi la 24 April v.)

Fiind elevii de la școla confesională din loc prezenți, se pune la ordinea zilei: *ținerea prelegerilor practice.*

Dna învățătoare Maria Bozga predă elevilor din anul prim de școlă lecțiunea din comput: numărul 10.

După terminarea prelegerii urmază discuțiunea liberă asupra acestei prelegeri, la care iau parte: Ioan Cotuțiu (Galați), Simion Pahone, Grigore Măgerușan și Leon Ursace, cari toți constată pe lângă unele mici observări, că tema ca fond este lucrată cu mult zel și cunoștință de cauză, ear' în ceea ce privește predarea, această se consideră preste tot de succasă.

Elaboratul prezentat în scris se alătură la protocol.

Eugeniu Tănăsă predă elevilor din anul prim de școlă lecțiunea din învățământul intuitiv: *cănele.*

Mai fiind înaintate în această materie încă două elaborate scripturistice de Ioan Cotuțiu (Blașfalău-superior) și de Augustin Herman, acestia predau temele lor în abstract.

După discuția liberă la care iau parte: dna Maria Bozga, Ioan Cotuțiu (Galați), Leon Ursace, Ioan Jauca, George Prigónă, se constată, că tema dlui Tănăsă fiind numai o pregătire pentru istoria naturală a luat o estensiune prea mare pentru anul prim de școlă. Dl Tănăsă a folosit atât în elaboratul seu scripturistic cât și în predare un metod deosebit de cel usitat în școlile noastre confesionale și ca urmare nici nu s'a putut obține succesul dorit de autor.

În ce privește temele predate în abstract ambele ca lucrare scripturistică au fost considerate de succese. Despre destoinicia autorilor în predare nu s'a putut judeca, nefiind temele predate elevilor.

Învățătorii Ioan Cotuțiu din Galați predă elevilor anului al III-lea de școlă lecțiunea din limba română: „Subiectul și predicatul în zicerea simplă pe baza piesei de lectură: Pățania unui copil“.

După discuția liberă la care iau parte: Grigore Măgerușan și Simion Pahone, conferența constată, că autorul a lucrat tema după principiile metodice ale pedagogiei moderne, cu deplin interes de a promova idei în conștiința elevilor și cu interes la consolidarea unor noțiuni logice abstrase din această prelegere. Preste tot tema atât ca fond, cât și ca predare este considerată ca bine succasă. Elaboratul dlui Cotuțiu se alătură la protocol.

Dl comisariu ca reasumat al discuțiunilor asupra acestei teme ni-a ținut o frumoasă și instructivă prelegere, în care arată pe larg însemnătatea limbii materne ca obiect de învățământ și principiile metodice ale pedagogiei moderne științifice, ce sunt de a se urma la predarea acestui principal obiect de învățământ în școla poporală, citându-ne în privința această părerile mai multor însemnați pedagogi moderni.

Cu acestea sedința se ridică la 12 ore a. m, anunțându-se sedința proxima și ultimă la orele 3 p. m.

(Va urma).

Georgescu.

Chestiuni școlare.

Programul

examenelor publice de la școla română gr.-or. din Rășinari cu finea anului. șcl. 1902—1903.

Luni în 26 Maiu 1903 st. v.

De la ora 9—10	clasa I-a	de fetițe
„ „ 10—11	„ I-a	„ băieți
„ „ 11—12	„ II-a	„ fetițe
„ „ 3—4	„ II-a	„ băieți
„ „ 4—5 ^{1/2}	„ III-a	„ fetițe

Marti în 27 Maiu 1903 st. v.

De la ora 8—10	clasa a III-a și a IV-a	de fetițe
„ „ 10—12	„ a IV-a	de băieți

După amiazi la ora 3 exerciții gimnastice cu clasele III. și IV. de băieți.

La orele 3^{1/2} producțiunea corului și încheierea anului școlar.

În fine excursiune în grădina școlii. Lucrurile de mână ale fetițelor vor fi espuse spre vedere în clasa a II-a de fetițe Marti în 27 Maiu a. c. st. v.

La aceste examene se invită cu stimă amicii și binevoitorii acestei școle.

Rășinari, 14 Maiu 1903 v.

C. Hămbășan
director.

Pentru catedrală.

1. „Hondoleana“, însoțire de credit în Hondol . cor. 100
2. „Cordiana“, Fofeldea „ 50
3. Dr. Ioan Turcu, avocat în Făgăraș „ 50
4. Dr. Ioan Șenchea, avocat, Făgăraș „ 50
5. Dr. Octavian Vasu, avocat, Făgăraș „ 25

De la sate.

Examen școlar în Agnita.

Ruja, 13 Maiu v.

Zelosul învățătoriu din opidul Agnita, dl Ioan Paicu, a ținut examenul anual în 9 Martie 1903 st. v., sub președinția domnului Nicolae Moldovan, protopresbiter tractual, — la care pe lângă asistență numără de Români și străini din loc, mai luăra parte preoți și mulți învățători din jur.

Ca om din alt tract al Archidiecezei, și ca unul care numai cuvinte de laudă am auzit despre dl inv. Ioan Paicu, am voit să mă conving și în persoană despre toate și în special despre rezultatul examenului său.

După examinarea celor 68 elevi și eleve, de față la examen, — muncă de 5 ore, — am putut constata fiește-care dintră cei prezenți următoarele:

a) un splendid rezultat, din fie-care obiect de învățământ, propus în școală;

b) ne-a mirat mult pe toți împrejurarea, cum de a putut propune atâtea material de învățământ din toate studiile și cu atâtea succes un singur învățătoriu, care are 104 elevi ordinari și 37 de repetiție. Acestei mirări, vie expresiune i-a dat și domnul protopresbiter, în conferința specială, ce s'a ținut cu toți preoții și învățătorii prezenți;

c) și în fine ne-a mirat disciplina ce domnește în școală dlui inv. Paicu, disciplină care pune în uimire pe pedagogul cel mai perfect.

Fără a face vorbă lungă, voesc a dovedi cele premise și a caracteriza examenul prin însăși „nota“ scrisă în „Chronica școlară“ de dl protopresbiter, comisariu examinător, care sună așa:

„Astăzi în 9 Maiu 1903 st. v., s'a ținut examenul cu elevii școlii confesionale gr. or. din Agnita sub președinția părintelui protopresbiter Nicolae Moldovan, prezenți fiind 68 elevi și eleve, și cu asistență numără, atât de popor cât și de inteligență, atât Români cât și Sași, dovedindu-se preste tot un spor — *forțe bune*, și din toate studiile în special, precum și o disciplină *exceletă*, în urma căruia lucru din partea subșcrișilor se dau dlui învățătoriu Ioan Paicu satisfacția sau mulțămia cuvenită“. Subșcriși: Nicolae Moldovan, protopresbiter, Nicolau Babeș și Emil Tarchilă, parochi. G. Jugărean, Vasile Vēja, Ioan Vinerean, Andreone Corfariu și Ioan Jobre, învățători, precum și membrii prezenți ai comitetului parochial din Agnita.

Sfânta Scriptură zice: „Celui cu cinste, cinste i-se cuvine“.

Ioan Vinerean
învățătoriu.

NOUȚĂȚI

Personal. Înaltpreasfăitul Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Metianu a plecat ieri, Duminecă, la orele 4 și jumătate la *Marienbad*, unde va face o cură de 4 săptămâni.

Nou profesor censurat. Marți (săptămâna trecută) Dr. Constantin Lacea profesor la școala reală gr.-or. română din Brașov, a făcut cu frumos succes cenzura profesorală (examenul pedagogic) înaintea comisiei cenzurătoare din Budapesta.

† **Maria Ghidiu n. Popasu.** Subșcrișii, cu inima înfrântă de durere Vă anunțăm înțetarea din viață a mult iubitei și neuitatei noastre soții, resp. mame, surori, cumnate și mătușe *Maria Ghidiu născ. Popasu*, întâmplată în Sibiu Marți în 13/26 Maiu a. e. la 3 ore după amiază, în al 44-lea an al etății și în al 22-lea an al fericitei căsătorii. Rămășițele pământești ale s-umpei decedate au fost depuse spre eternă odihnă Duminecă în 18/31 Maiu la 3 ore p. m. în cimitirul bisericeii gr. or. române din Caransebeș. Andreiu Ghidiu, protopresbiter ca soț. Titu și Constantin, ca fii. Ioan Popasu, Dr. Constantin Popasu, ca frați. Elena Olariu n. Popasu, Emilia Mureșianu n. Popasu, ca surori. Dr. Valeriu Olariu, Dr. Sever Mureșianu, ca cumnați. Lucia și Elvira Olariu, Lucreția și Lucrețiu Mureșianu, ca nepoțe și nepot.

† **Teofil Frâncu.** Mercuri, în ajunul „Înălțării Domnului“, s'a înălțat la ceruri spre a-și lua răsplata muncii cinșite, isvorite din înflăcărată dragoste de neam, un suflet nobil, care cât timp a petrecut pe pământ întrupat în persoana lui *Teofil Frâncu*, în toate lucrările sale a fost condus numai de adevăr și dreptate și de iubirea nețermurită ce o avea pentru neamul său românesc. Înainte cam cu vreo două săptămâni Teofil Frâncu se reîntorse din București la vatra părintescă în Benic (lângă Teiuș), spre a-și restaura în aerul curat al munților sănătatea aducând prin birourile ministerului de culte al României. În locul speratei restaurări i-a fost rezervată însă de sorțe mângăierea de a-și închide ochii pe vecie în casa părintescă după cum îi era dorința. A nume: într-o scrisoare adresată dlui Dr. Aurel Mureșan puțin înainte de a pleca din București la Benic, spunând că și-a cerut concediu spre a se recrea și că speră să se capete o pensie după serviciul său de 15 ani în România, din care pensie să trăiească în Benic, scria următoarele:

„Doresc să mor și să fiu înmormântat lângă vrednicii mei părinți, cari au știut să mi dea o creștere adevărată românească, o educație aleasă și o cultură superioară. Ca semn de recunoștință fiică, mica mea proprietate din comuna mea natală am lăsat-o după moartea mea eclesiei bisericeii unite din Benic....“

....Doresc, cum am zis, să închid ochii în acele locuri românești, în cari m'am născut și cari au plantat în inima mea simțăminte aprinse și pline de ideale pentru progresul și cultura nămului meu românesc... În viața mea de ziarist, nevințându-mi condeul nimănui am scris din principiu, din convingere și conștiință. Așa am scris și cărțile, prin cari am născut a ridica poporul românesc din Munții-apuseni din mocirla în care l'au tăvălit scriitorii străini... Ca ziarist și ca funcționar în Ardeal și Țara Românească, idealul meu a fost înaintarea și cultura poporului român....“

După absolvirea studiilor juridice întrând îndată în viața publică s'a distins ca unul dintră cei mai convinși și învâpăiați naționaliști. În anii 1870-75 a fost procuror la tribunalul din Făgăraș. Prigonit și dat în judecată, împreună cu alți tovarăși în lupta pentru drepturile naționale, s'a strămutat în Brașov, înființând împreună cu Densușianu ziarul național „Orientul latin“. După vreo doi ani încetând acest ziar, Frâncu a trecut în România, unde a ocupat diferite funcțiuni în resortul instrucțiunii publice, fiind în anii din urmă șef de birou la ministerul cultelor și instrucțiunii publice. Pentru merite literare a fost decorat de regele României cu medalia Bene-Merenti cl. II. și cu „Coroana României“ în gradul de cavalier. Întră scrierile sale mai de valoare sunt: „Rotacismul la Moși și Istriei“ (București 1886) și „Românii din Munții-Apuseni“ (București, 1888), scrise ambele în colaborare cu reșosatul Dr. George Candrea. Căstă din urmă a fost premiata de Academia Română.

Înmormântarea i-s'a făcut Vineri (29 Maiu n. în cimitirul bisericeii gr. cat. din Benic. — Fie-i țerina ușoară și odihna vecinică!

Monumentul Bratian. Eri s'a făcut la București cu mare solemnitate inaugurarea monumentului ridicat întru memoria nemuritoriului *Ioan C. Bratian*, marele patriot român.

Școlar. Examenale de calificare învățătoresce se încep Marți în 9 Iunie nou a. c. Admiși la examen sunt toți candidații, ale căror acte sunt în ordine, de tot sunt admiși 78 de inși.

Din miseriile emigrării. „Magyar Polgár“ în numărul dto 28 Maiu st. n. spune, că săptămâna trecută a sosit la *Rutka* (în nordul Ungariei) o cătă de 10 emigranți români, reîntorși din America, îmânduși și rupți ca vai de ei. De la *Rutka* nenorociții au călătorit pe jos, escortați ex off, până la Sănmărtinul slovacesc (Turóc-Szentmárton), unde au fost încauțăriți preste noapte în grajdurile de la casa comitatensă, ear' cu hrană (pâne) i-a provădūt, de milă, directorul școlii industriale de acolo (cu nume Bánffy). A doua zi au fost escortați la locul lor natal. — Plecaseră bieții pe la sfârșitul erii la America, la Cleveland, dar' ajungând pe mână unui agent de emigrări i-a înduplecat să mērgă la Canada, spunându-le că acolo e mare trebuință de lucrători. În Canada n'au căpătat însă nimic de lucru și astfel au mers la New-York. Acolo îndată la sosire au fost deținuți și duși la biroul oficiului de emigrări, unde într-o casamată mare mai erau închiși încă sute de inși. Patrușprezece zile au fost ținuti închiși acolo, neputând în acel timp să comunice cu nime din afară și se caute ceva ajutoriu dōr' la compatrioții de-ai lor aflători deja în condițiuni de lucru. După 14 zile au fost imbarcați pe o corabie și retrimiși în Europa. La Hamburg au fost puși la mal, de unde au călătorit cu trenul până la *Rutka*. Din cele 3-400 corone cu cât plecaseră de-a casă, nu mai aveau nici un filer.

Dar pentru biserică. Comitetul parochial gr.-or. din parochia *Păuca*, tractul *Mercuri*, aduce și pe calea această adănc simțită mulțămire veduvei *Maria Juga* din Seliște pentru darul de 100 corone donat pentru reșosarea bisericeii gr.-or. din parochia susamintită. Dzeu să-i răsplătescă jertfa adusă. *Patriciu Marcu*, paroch.

Din Brașov ni-se scriu următoarele: „Vă comunic, că femeile noastre, aparținătoare parochiei de la biserică gr.-or. a „*Săntei Adormiri*“ din Brașovul-vechiu, în adunarea lor generală ținută în Dumineca trecută, 11 Maiu v., au decis înființarea unei reuniuni „pentru ajutorarea și înfrumusețarea bisericeii“. Statutele s'au cetit și aprobat de cătră adunarea generală, și în curând se vor așterne Preavenerabilului Consistoriu spre părintescă aprobare. Sperăm că în timpul apropiat vom înființa în parochia noastră și o reuniune română de înmormântare.“

Ertare. Procesul intentat din partea dlui protopresbiter al Timișorei Dr. Traian *Putici*, învățătorului pensiinat *Emeric Andreescu* din Timișora pentru *acusă falsă și calumniare*, a fost terminat cu *ertare* din partea acusatului, după ce acusatul a recunoscut la pertractarea ținută zilele trecute, că arătările făcute la consistoriul din Arad în contra dlui protopresbiter le-a făcut nu din îndemn propriu, ci la îndemnul celor din apropierea reșosatului episcop Goldiș. Ele însă sunt în întreg cuprinsul lor *neadeverate și fără temei*. Retrăgându-și dl protopresbiter *acusa*, procedura a fost sistată.

Post de notariu. Sub nr. 1983 preteritorial și cu termin până la 14 Iunie st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în *Selișta* (Boldogváros) din pretura Cincul-mare (comitatul Terna-mare). Dotație: 1000 corone salariu, 100 cor. pausal de cancelarie și luminat, 60 cor. onorar de înmanuări, 40 cor. onorar pentru postă (postakézeldij), cuartir și 160 cor. onorar de matriculant (în cas că alesul va fi numit și conducător de matricule). De la reflectanți se cere cunoșterea și a limbii române și germane. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului *Imecs* în Cincul-mare (*Nagy-Sink*).

Jertfa pentru alții. În tōmna trecută, doi soldați pioniri de la garnisōna din Comorn au cădūt în Dunăre cu ocaziunea unor eserciții. Locotenentul *Althos Smetana* vedând că soldații sunt în primejdie de mōrte, a sărit în apă și i-a scos la mal pe amândoi. Și-a contras însă o rēcăla din care nu s'a mai vindecat. De atunci până Luni a zăcut în spital, ear' Luni mōrtea l'a scăpat de toate suferințele. A fost înmormântat cu mare pompă.

Operațiune interesantă. Medicul *Maidland Ramsay* de la institutul de oftalmie din Glasgow a făcut acum de curând o operațiune foarte interesantă și deplină succēsă. A operat adevărat ochii unui om de treizeci ani, născut orb, care acum vede perfect. Primul obiect ce a vėdūt pacientul după operațiune, a fost obrazul medicului, de care se mira minune, neștiind ce e. Când medicul a început să i vorbască, nu pută de unde i vin sunerile și numai astfel a putut ajunge la cunoștința că vede o față de om, că a pipăit gura medicului, apoi pe a sa. S'au făcut cu orbul vindecat multe experimente interesante. Întră acestea, arătându-i se diferite colori, de colōrea galbină i-s'a făcut rēu, cea roșie însă l'a dispus la mare veselie, etc.

Crima unui nebun. Țeranul *Moise Străin* din Uvin (comitatul Timiș) fiind atacat de accese de nebulie în noptea de Luni spre Marți, s'a sculat și luând un briciu a tăiat gătul copilășului său, pe care — de altcum — îl avea foarte drag. Trezindu-se soția nebulunii și vėdēnd fapta oribilă a lui, a strigat după ajutoriu; nebulul însă s'a repezit s'o ucidă și pe ea. A fost însă împedecat de vecini, cari alergaseră acolo. Nenorocitul, trecēdu-i momentele nebuliei și vėdēnd ce a făcut, s'a prosternut asupra micului cadavru și a plāns amar. A trebuit ridicat de acolo cu forța.

Curs supletoriu de grecă. Ministrul r. u. de culte și instrucțiune publică a dispus ținerea unui curs supletoriu de grecă în ferile de vară pentru profesorii de la școlile medii, cari au intră studiile speciale istoria ori limba magiară. Cursul se va ținē în Budapesta, va dura din 2 Iuliu până în 16 August, conducătoriu va fi profesorul de universitate Dr. *Hegedűs István*, ear' prelegători: din istoria literaturii eline Dr. *Geréb József*, profesor la g'mnasial de model din Budapesta; din arheologia grecă și istoria artelor Dr. *Láng Nándor*, profesor la g'mnasial din districtul I al Budapestei, ear' din metodică *Samu István*, profesor la g'mnasial din districtul VII. al Budapestei.

Nuntă tragică. Săptămâna trecută căsătorindu-se ficia oficerului artilerist *Salomon* de la garnisōna din Arras (Francia), în cursul ospēșului s'a răsturnat o lampă și a aprins tapetele salei. Trei neveste și o fată au murit în urma arsurilor, ear' alți 27 nuntași au îndurat răniri foarte grave.

Maial în Bran. Corpul învățătoresc de la școala capitală rom. gr.-or. din Bran își va ținē maialul cu elevii sus menționatei școlē a treia zi de Rusalii în aleiul de sub Castel, proprietatea dlui Dr. *Iuliu de Pușcariu*. La această festivitate sunt rugați a participa fără a mai aștepta invitări speciale toți sprijinatorii și binevoitorii școlēi. Elevii se vor produce cu cântări și declamări. Venitul curat este destinat *fondului escursiunei școlare*. Ofertele marinimōse se primesc cu mulțămire și se vor cuita pe cale publică.

Teatru în Beiuș. *Corul meseriașilor români din Beiuș* invită la reprezentățiunea teatrală, împreună cu cântări, declamațiune și dans, ce o va da Luni, a 2-a zi de Rusalii în sala ospēșariei opidane. Venitul e destinat pentru ajutorarea incendiaților din Benteșdi. Prețul de intrare la bunăvoința publicului. Începutul la 8 ore sēra. Pe lângă cântările corale și declamațiuni se va reprezenta comedia „*Dragoste copilărescă*“ de C. Murai.

Nebunit la pertractare. *Orbán Gyula*, eroitoriu în Turda, fiind dat în judecată pentru leziune corporală gravă, a fost osândit Mercuri la 6 luni închisōre. Când i-s'a publicat sentința, osânditul a început a vocifera și alergând afară din sala de pertractare se năpustia asupra tuturor se i ucidă. Nebunise bietul om. Acum, în loc de temniță se află în spital.

Insomnia este eschisă pentru acela, care poartă crucea după electro-magnetică nr. 86967 R. B. a lui *Albert Müller* (Budapesta, V. Vadasz utca 42/V), ceea-ce adeverește în mod eclatant și epistola următoare: Preastimate dle Müller! Timp scurt înainte am comandat pentru cumnatul meu, *Ioan Weber*, crucea după electro-magnetică nr. 86967 R. B. a dvōstre și acesta a avut așa efect, că bolnavul după câteva zile de folosire s'a simțit mai bine, respirațiunea a devenit mai ușoară și insomnia a dispărut cu totul. Cunoscēnd efectul binefăcător al acestei cruci, te rog să mi trimiți și mie două, una pentru mine și alta pentru soția mea. *Rudolf Falva*, 19 Februaru 1901. Cu distinsă stimă, *Mateiu Schrei*.

ECONOMIE.

Banca generală de asigurare mutuală „Transsylvania“. Ni-s'a trimis spre publicare următorul comunicat: De timp mai îndelungat diferitele ziare se ocupă cu banca de asigurare „*Transsylvania*“ și cu unii dintră reprezentanții săi. Aci banca este prezentată ca o întreprindere, care are să servescă agitațiuni naționaliste, de altă parte ear' sunt atacați în modul cel mai vehement agenți ai reprezentanțelor ungurești ale băncii.

Institutul de asigurare „*Transsylvania*“ a înființat înainte cu vreo câțiva ani în Ungaria-de-sus agenturi de probă cu scopul de a și estinde eventual activitatea și în acele părți ale țării. Parte vaza institutului, care există deja de 35 de ani, parte premiile eține și culantele condiții de asigurare îndreptățiau așteptarea, că banca de asigurare va obține rezultate corăspunșătoare și în noul reion. Natural, că institutule de concurență priviau cu ochi rēi o astfel de estindere a „*Transylvaniei*“ și este constat, că această împrejurare a dat impulsul atacurilor ziaristice cu totul nejustificate.

„*Transsylvania*“ s'a vėdūt decepționată în așteptările sale referitoare la afacerile din Ungaria-de-sus și deore-ce s'au arătat aci numai perderi, institutul se retrage — după cum s'a făcut deja comunicare în această direcție din partea preșidiului în ultima adunare generală — pe vechiul ei teren de activitate, unde va luera mai departe în mod strict real. Cu acesta, credem, vor amuși și vehemente atacuri ziaristice. Consiliul de administrare: *Dr. Wilhelm Bruckner* m. p., president.

Cărți și reviste.

„**Biserica ortodoxă română**“, revista bisericească a sfântului Sinod al bisericeii autocefale ortodoxe române, a apărut pe April (fascicolul 1, anul de ex'stință XXVII) cu următorul sumariu: Cuvēnt înainte. Pentru Mănăstiri; *Naum Rîmniceanu*: Tratat important; *Disciplina arcană*; Scurtă privire asupra cercet rilor științifice filosofice și positive; *Papa Nicolau I*; Istoricul Metropolei și al Episcopilor Moldovei; Bibliografia grecă (tine); Biserica română din Canada; Pentru legile omenești și legile dumnezeiești; Cuvēnt la Dumineca a doua după Paști a sf. Apostol Toma; Donațiuni.

Nr. 68—1903

[80] 1—3

Concurs

Prin această se publică concurs pentru întregirea postului vacant de **paroch** în **Sânta-Maria-de-pétra** din tractul Hațegului cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele în această parochie de clasa a III-a sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenții se-și trimită cererile instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiterial, și se se prezenteze în comună spre a-i cunoște poporul.

Hațeg, în 17 Maiu 1903.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiterial al Hațegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 1637—1903.

[74] 3—3

Concurs

Postul de **notariu comunal** în comuna **Săsaș** (Szászaház, Sachsenhausen) în districtul Nocrichiu, comitatul Sibiu (Szeben m.), este de ocupat. Cererile concursuale, scrise cu mâna proprie și instruite în sensul §. 6 art. de lege I:1883, respective §. 3 al art. de lege XX:1900, sunt a se înainta subșrisului cel mult până în **10 Iunie n. a. c.** Cererile sosite mai târziu nu se vor lua în considerare.

Venite:

1. Salariu 800 cor.
2. Bani de cuartir 80 cor.
3. Paușal de călătorie 80 cor.
4. Paușal pentru lemne 24 cor.
5. Remunerațiune pentru conducerea matriculelor 160 cor.
6. Competințele statuare pentru lucrări private.

Nocrichiu, în 22 Maiu 1903.

Protopretorul:
Haner.

Nr. 280 1903.

[77] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Sărăcsu** se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în acest jurnal.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa postul numit își vor așterne — în termenul sus indicat — petițiunile concursuale la subsemnatul oficiu protopresbiterial, având a se prezenta, înainte de alegere, în biserica din loc, spre a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Alba-Iulia, în conțelegere cu comitetul parochial.

Alba-Iulia, 8 Maiu 1903.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 279 1903.

[78] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Poiana** cu filia **Găureni** se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în acest jurnal.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa postul numit își vor așterne — în termenul sus indicat — petițiunile concursuale la subsemnatul oficiu protopresbiterial, având a se prezenta, înainte de alegere, în biserica din materă spre a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Alba-Iulia, în conțelegere cu comitetul parochial.

Alba-Iulia, 8 Maiu 1903.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

2960—1903 sz. polg.

[72] 3—3

Hirdetmény.

A nagyszabeni kir. törvény-zék, közzé teszi, hogy Szebenvármegyébe kebelezett Lámkerék község határának általános tagosítása elrendelése iránt, Krauss József ottani birtokos kérvénye folytán a tárgyalást elrendelte s annak határ napjau 1903. évi július hó 1-ső napját délelőtt 9 órakor a lámkeréki községi íródába kitűzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt birtokosok azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenő birtokosok a tagosításba beléegyezőknek fognak tekinteni.

Kelt Nagyszabebenben a kir. törvényszék mint polgári bíróságnak 1903. évi május hó 12. napján tartott üléséből.

Jóvián Jenő
elnök.

Thomándl
jegyző.

Nr. 181—1903.

[70] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului vacant de **paroch** în parochia de clasa a III-a **Curtuiș** prin această se escrie concurs cu termen de 30 zile, compute de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții sunt poftiți a-și așterne petițiunile în termenul deschis, instruite conform legilor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiterial în Dej (Dés) și a se prezenta — după posibilitate — în vre o Duminecă ori sârbătoare în biserica acestei parochii pentru a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Dej, 1 Maiu, 1903.

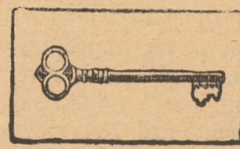
În conțelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiterial al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Săpun cu ruda.

Marca:

„cerb” sau „cheie”

Săpunul cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eficient.

[4] 11—17

Se capătă pretutindenea.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căilor ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1903.

Budapesta — Predeal										Budapesta — Arad — Teiuș											
Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.			Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.			Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.		
10.—	10.—		2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	6.32	6.32	1.50	10.00	10.00	12.30	8.50	pl.	Viena	sos.	3.25	7.20	6.32	6.32
9.—	6.50	5.45	9.15		Budapesta (gara centrală).		7.10	9.35	6.44	7.50	8.10	6.50	10.00	2.15		Budapesta (gara centrală).		6.10	1.10	7.20	9.35
11.56	9.07	9.27	11.19		Szolnok		8.37	7.12	5.46	5.32	11.09	8.53	1.30	4.22		Szolnok		2.49	11.19	4.13	7.32
2.14	10.43	11.53	12.55		P. Ladány	pl.	12.54	5.27	1.12	3.56	3.32	11.51	6.05	7.11	sos.	Arad	pl.	9.35	8.18	11.20	4.21
3.49	11.56	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	sos.	11.04	4.15	11.36	2.38	4.07	12.11	6.35	7.18	pl.	Glogovaț	sos.	9.05	8.08	10.50	4.06
4.10	12.11	2.06	2.18	pl.	Mező Telegd		10.40	4.09	11.15	2.32	4.19	—	6.46			Gyorok		8.55		10.38	—
4.50	12.52	3.04	2.51		Rév		10.05	3.45	10.41	2.03	4.41	—	7.06			Pauliș		8.84		10.14	—
5.33	1.40	3.50	3.26		Bratca		9.31	3.24	10.10	1.37	4.53	—	7.16			Maria-Radna		8.14		10.00	—
5.56	2.06	4.14			Ciucia		9.10		9.53		5.06	12.49	7.34	7.55		Conop		7.54	7.30	9.45	3.27
6.42	2.50	5.02	4.16		Huiedin		8.37	2.46	9.23	12.55	5.34	—	7.54			Bérvava		7.22		9.15	—
7.23	3.30	5.49	4.52		Nădășul-ung.		7.58	2.13	8.47	12.23	5.49	1.16	8.08	8.21		Soborșin		7.05	7.00	8.57	2.57
8.23	4.27	6.56			Cluș	pl.	6.42		7.35		6.36	1.46	8.47	8.51		Zam		6.27	6.34	8.15	2.31
8.37	4.42	7.12	5.55	sos.	Apahida	sos.	6.17	12.19	7.13	11.10	7.10	2.05	9.12	9.03		Gurasada		5.50	6.08	7.41	2.05
8.54	4.52	8.30	6.11	pl.	Ghiris		5.41	12.23	6.45	10.50	7.39	—	9.34			Ilia		5.28		7.16	—
9.11	5.18	8.59	6.27		Cucerdea	pl.	5.22	12.01	6.27	10.34	7.50	2.27	9.42	9.30		Branicica		5.13	5.45	7.06	1.39
10.21	6.26	10.41	7.27		Uióra		3.58	10.46	5.18	9.30	8.15		10.03			Deva		4.49		6.43	—
10.47	6.52	11.16	7.50		Vințul-de-sus	sos.	3.14	10.08	4.43	9.00	8.41	2.54	10.27	9.57		Simeria (Piski)		4.27	5.19	6.20	1.12
10.58	6.57	11.31	7.52		Alud	pl.	3.02	9.58	4.33	8.55	8.56	3.06	10.41	10.08		Orăștia		4.12	5.08	6.05	1.00
11.05	7.04	11.40	7.56		Teiuș	sos.	2.56	9.52	4.27	8.50	9.45	3.32	11.24	10.40		Șibot		3.33	4.36	5.19	12.33
11.13	7.11	11.50			Crăciunel		2.49	9.45	4.20		10.03	—	11.44			Vințul de jos		3.13		4.55	
11.34	7.33	12.20	8.16		Blaș (ungh. Tërnavel)		2.27	9.22	3.59	8.29	10.30	4. —	12.04	11.08		Alba-Iulia		2.53	4.09	4.34	12.05
11.52	7.53	12.46	8.32	sos.	Micăsasa	pl.	2.05	9. —	3.38	8.12	10.49	4.26	21.24	11.20		Teiuș	pl.	2.33	3.57	4.17	11.44
12.24		1.30	8.37	pl.	Copșa-mică	sos.	1.29		3.02	8.00	11.25		12.58	11.42	sos.	Sibiu	pl.	2.00	3.33	3.43	
12.58		2.05			Mediaș		12.57		2.36												
1.07		2.16	9.05		Elisabetopole		12.43		2.21	7.35											
1.14		2.24			Sighișora	pl.	12.36		2.16												
1.45		3.02	9.31		Hașfalău	sos.	12.02		1.44	7.08											
2.01		3.20	9.43	sos.	Homorod		11.41		1.25	6.56											
2.15		3.32	9.47	pl.	Agostonfalva	pl.	11.09		1.06	6.50											
2.33		3.49	10.01		Apăța		10.53		12.51	6.37											
3.04		4.18	10.25		Feldioara	sos.	10.24		12.23	6.16											
3.40		4.52	10.53	sos.	Brașov	pl.	9.48		11.49	5.49											
3.47		5.04	11. —	pl.	Timiș	sos.	9.02		11.42	5.42											
4.03		5.33	11.14		Predeal		8.43		11.27	5.28											
5.28		7.03	12.26		București	pl.	7.30		10.18	4.23											
6.03		7.43	12.58	pl.			6.49		9.39	3.50											
6.34		8.13	1.16				6.27		9.17	3.35											
7.10		8.48	1.35				5.56		8.49	3.15											
7.50		9.27	2.09	sos.			5.20		8.13	2.45											
11.40			2.19	pl.					5.00	2.18											
12.38			3.01						4.05	1.42											
1.11			3.31						3.32	1.12											
8.10			9.40	sos.					8.40	8.05											

Copșa-mică — Sibiu — Avrig — Făgăraș										Arad — Timișoara												
tren de persoane				tren mixt.			tren de pers.	tren mixt.	tren de pers.	tren de pers.				tren mixt.	tren de pers.			tren de pers.	tren mixt.	tren de pers.		
2.21	4.43	11.20	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6. —	9.32	3.02	12.50	—	6.15	11.56	5.00	pl.	Arad	sos.	10.43	3.44	10.59	—	
3.40	6.36	12.39	8.50		Oena (Scalde)	pl.	4.57	8.08	1.27	11.47	—	7.00	12.42	6.14		Vinga		9.47	3.01	10.17	—	
3.58	7.04	12.57	9.15	sos.	Sibiu	sos.	4.37	7.41	12.58	11.27	—	7.21	1.05	6.52		Mercuzifalva		9.09	2.33	9.50	—	
tr. mixt.	tr. mixt.			pl.	Tâlmăciu mare		—	7.33		8.57	tr. mixt.	7.49	1.35	7.39	sos.	Timișoara	pl.	8.25	2.00	9.17	—	
4.33	2. —				Avrig		—	6.45		8.04												
5.23	2.54				Făgăraș	pl.	—	6.01		7.15												
6.15	3.59			sos.			—	3.32		4.25												
8.34	6.35																					

Notă. Orele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se citi de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerele încadrate în linii negre înseamnă orele de noapte.